

ombouw

ALDEL HERGEBRUIK MOET

Bob Beets,

Dick Stoppelenburg

Aldel is een afkorting van Aluminium Delfzijl. Het bedrijf smelt aluinaarde om tot aluminium. De aluinaarde wordt voor het grootste deel ingevoerd uit Ierland, waar een bedrijf staat dat deze aarde wint uit Surinaams bauxiet. Aldel, die sinds 1966 in Delfzijl is gevestigd, is een volledige dochter van Hoogovens uit IJmuiden. Het produceert de aluminium volgens het Hall-Heroult elektrolyseproces. Daarmee zijn enorme hoeveelheden energie gemoeid. De huidige productie vereist een vermogen van 200 MW, dat is een derde van de capaciteit van de Eemscentrale. Zelfs met een groot-gebruikerstarief is het Aldel onmogelijk concurrerend te produceren. Vandaar dat het Ministerie van Economische Zaken Aldel jaarlijks subsidieert met 180 miljoen gulden uit het zogenaamde aardgaspotje. Bij Aldel werken zo'n 750 mensen. De overheids-subsidie bedraagt derhalve 240 duizend gulden per werknemer. De totale produktie van primair aluminium wordt afgevoerd naar Sidalco in België waar het wordt verwerkt tot half- en eindprodukten. Extra werkgelegenheid in Oost-Groningen levert Aldel dus buiten de vervoers-sektor nauwelijks op.

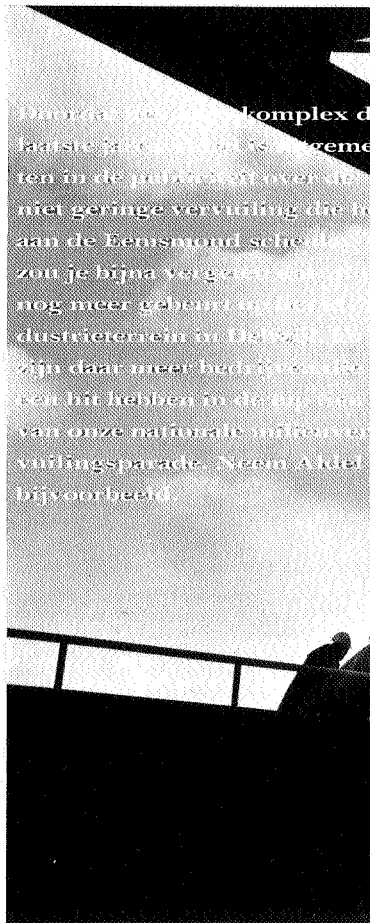
Vervuiling

Aldel produceert jaarlijks ca. 98.000 ton aluminium. Afgezien van het energieverslindende karakter van deze industrietak – Aldel verbruikt jaarlijks 1,6 miljard kWh, oftewel 3 % van het totale Nederlandse elektriciteitsverbruik – worden ook bodem, water en lucht sterk belast. Het grootste probleem is de grote uitstoot van fluoriden naar water, bodem en lucht. Jaarlijks komt momenteel 500-800 ton in de Waddenzee, 200 ton in de lucht en 90-130 ton als vast afval op de stortplaats terecht. Daarnaast komt nog eens 1000 ton afval vrij van de elektroden, dat maar liefst 10 % fluor bevat en dus als chemisch afval moet worden beschouwd. Dat de zaak ernstig is, bewijst het feit dat tot 1978 (toen een natte luchtreiniging in gebruik werd genomen) er regelmatig schapen die aan de zeedijk bij Aldel graasden stierven aan een 'overdosis' waterstoffluoride.

Ook vanuit de 'overkant' van het Eems-Dollard-estuarium zijn zeer veel bezwaren uit de bevolking gekomen vanwege de toename van gewasschade.

Ook nu nog menen veel Oostfriezen dat bomen in hun gebied sterven door de gasuitstoot van Aldel, hoewel een onderzoek daarnaar dit causale verband niet heeft kunnen leggen. Een ander ernstig bezwaar is de lozing van aluminium via het afvalwater in het Zeehavenkanaal en verder naar de Eemsmond en de Dollard. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat aluminium het demeteringsproces bevordert.

Tot het vaste afval behoort cyanide-houdend ovenpuin. Deze kwaliteit wordt zelfs door de DDR op de deponie Schönberg geweigerd. Terwijl de Oostduitsers de harde Westerse gulden voor het accepteren goed kunnen gebruiken. Dat zegt wel iets over het milieubedreigend karakter van het Aldel-puin. Aldel zorgt ook nog voor een aanzienlijke bijdrage in de verzuring. Door het gebruik van zwavelrijke elektroden stoot het bedrijf jaarlijks maar liefst 1300 ton zwaveloxide uit, waarmee Aldel in de Eemsmond de koppositie van Elektroschmelzwerk Delfzijl inmiddels heeft overgenomen. De milieugevolgen beperken zich bovendien niet tot Nederland en Duitsland. Bauxietwinning is buitengewoon milieu-onvriendelijk. Alleen al voor Aldel wordt jaarlijks 1,6 miljoen ton grond in Suriname gedolven. 74.000 ton loog en 36.000 ton kalk is vervolgens nodig voor de ontsluiting van aluinaarde, waardoor maar liefst 330.000 ton giftige 'rode modder' als afval wordt teruggestort. Aldel exporteert dus een milieuprobleem van de eerste orde. Tenslotte: de mensen die er werken. Bekend is, dat het ziekteverzuim hoog is. Vooral veroorzaakt door longklachten. Wekelijks wordt de urine van de werknemers onderzocht op fluorwaterstof. Uit gesprekken met oud-medewerkers valt op te maken, dat zij er – om het eufemistisch te zeggen – weinig spijt van hebben Aldel te hebben ingeruild voor een ander bedrijf, waarbij ze bereid waren genoeg te nemen met een lager loon.

Ombouw

Aldel wil de produktie uitbreiden. De wereldkonsumptie van aluminium vertoont een stijgende lijn en Hoogovens wil daar zijn (financiële) graantje van meepikken. Zo neemt de onderneming voor 20 % deel in een nieuw te bouwen smelter in Canada. Ook zijn er plannen om op IJsland aluminium te gaan produceren. Beide vanwege de goedkope energie die daar in de natuur voorhanden is. Tenslotte wil Hoogovens de capaciteit in Delfzijl verhogen van 98.000 ton tot 122.000 ton per jaar.

Aangezien dit een produktieverhoging is van meer dan 20 % is het bedrijf verplicht een milieueffektrapportage te laten opstellen. Een mooie

FOTO: TON BROEKHUIS

gelegenheid om alles nog eens op een rijtje te zetten. Daarbij hielden wij in het achterhoofd, dat in het nieuwe milieubeleid van onze regering het woord hergebruik bijna de hemel in wordt geprezen. Onze latere ervaring maakte duidelijk, dat in ieder geval de provincie Groningen (als zijnde het bevoegd gezag) dit wel erg letterlijk opvat. Zo van: leuk idee, maar niet reëel. De startnotitie doelde daar al op. Daarin wordt de mogelijkheid van de productie via hergebruik niet genoemd. De Waddenvereniging heeft die zaak in een inspraakreactie daarop krachtig bepleit. Immers, het recyclingproces is aanzienlijk schoner dan de productie van primair aluminium. En aan de rand van de kwetsbare Waddenzee mag dat wel eens in overweging worden genomen.

De provincie Groningen laat ons echter in de kou staan. In de richtlijnen noemt zij hergebruik op dit moment geen reële optie en meent zij dat het bedrijf kan volstaan met 'het beschrijven van de stand van zaken en de relevante overwegingen'. Helaas wordt deze mening gedeeld door de Commissie voor de milieueffektrapportage. Uit onverwachte hoek is echter steun voor onze opvatting gekomen. De gemeente Borkum (die gekonsulteed moest worden) heeft zich vierkant achter ons standpunt gesteld en – in vragende vorm – geëist, dat hergebruik serieus onderzocht wordt. Een herbezinning op aluminiumproductie en -gebruik is hard nodig. Het Nationaal Milieubeleidsplan stelt aluminium vanwege zijn negatieve milieueffekten aan de orde. In de 3e Noordzeekonferentie dit voorjaar werd aange-

drongen op terugdringing van de vervuiling door aluminium. De besluiten rond Aldel zullen aangeven of de overheid de fraaie papieren plannen in praktijk wil brengen. Zo kan bijvoorbeeld de energiesubsidie worden afhankelijk gesteld van de mate waarin hergebruik plaatsvindt. Het huidige bedrijf is technisch en economisch afgeschreven. Een belangrijk moment dus om de toekomst van zeker 25 nieuwe jaren vast te leggen: blijvend vervuilen of investeren in het voorkomen daarvan. Voor de Werkgroep Eemsmond en Borkum is de koers duidelijk: hergebruik moet. ●